

FNs konvensjon om barnets rettigheter

Vedtatt av FN 20. november 1989.

Innledning

De stater som er parter til denne konvensjon, som tar i betraktning at anerkjennelse av den iboende verdighet og av de like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av den menneskelige familie, i samsvar med prinsippene som er kunngjort i De Forente Nasjoners pakt, er grunnlaget for frihet, fred og rettferdighet i verden,

som er oppmerksom på at folkeslagene i De Forente Nasjoner i pakten har gjentatt forsikringen om sin tro på grunnleggende menneskerettigheter og på det enkelte menneskes verdighet og verd, og at de har besluttet å fremme sosial fremgang og bedret livsstandard i større frihet,

som erkjenner at De Forente Nasjoner i Verdenserklæringen om menneskerettigheter og i de internasjonale pakter om menneskerettigheter har proklamert og blitt enige om at alle har krav på de rettigheter og friheter som er fastsatt i disse, uten forskjellsbehandling av noe slag, som på grunn av rase, farge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller annen status,

som minner om at De Forente Nasjoner i Verdenserklæringen om menneskerettigheter har uttalt at barndommen er berettiget til særskilt omsorg og hjelp, som er overbevist om at familien, som samfunnets grunnleggende enhet og det naturlige miljø for vekst og velvære for alle dets medlemmer, i særdeleshet barna, bør gis nødvendig vern og hjelp slik at den fullt ut kan påta seg sine forpliktelser i samfunnet,

som erkjenner at barn bør vokse opp i et familiemiljø, i en atmosfære av glede, kjærlighet og forståelse for fullstendig og harmonisk utvikling av hans eller hennes personlighet,

som tar i betraktning at barn helt ut bør forberedes til å leve et individuelt liv i samfunnet, og oppdras i den ånd som fremgår av de idealer som er proklamert i De Forente Nasjoners pakt og i særdeleshet i fredens, verdighetens, toleransens, frihetens, likhetens og solidaritetens ånd,

som er oppmerksom på at nødvendigheten av omfattende omsorg for barn er blitt slått fast i Geneveerklæringen av 1924 om barns rettigheter og i Erklæringen om barns rettigheter vedtatt av De Forente Nasjoner i 1959 og anerkjent i Verdenserklæringen om menneskerettigheter, i Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (særlig i artiklene 23 og 24), i Den internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (særlig i dens artikkel 10) og i vedtektene og relevante dokumenter for sær-organisasjoner og internasjonale organisasjoner som er opptatt av barns velferd,

som er oppmerksom på at "barn på grunn av sin fysiske og mentale umodenhet har behov for spesielle vernetiltak og særskilt omsorg, herunder passende vern gjennom lovgivningen så vel før som etter fødselen", slik dette blir tilkjennegitt i Deklarasjonen om barnets rettigheter, vedtatt av De Forente Nasjoners Hovedforsamling den 20. november 1959,

som minner om bestemmelsene i Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally (Hovedforsamlingens resolusjon 41/85 av 3. desember 1986); De Forente Nasjoners Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijingreglene), (Hovedforsamlingens resolusjon 40/33 av 29. november 1985); og Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and armed Conflict (Hovedforsamlingens resolusjon 3318 (XXIX) av 14. desember 1975),

som erkjenner at det i alle land er barn som lever under særdeles vanskelige forhold, og at slike barn har behov for særskilt omtanke,

som tar tilbørlig hensyn til den betydning hver enkelt folkegruppes tradisjoner og kulturelle verdier har for barnets vern og for dets harmoniske utvikling,

som erkjenner betydningen av internasjonalt samarbeid for å forbedre livsbetingelsene for barn i alle land, særlig i utviklingslandene,

er blitt enige om følgende:

Del I

Artikkel 1

For så vidt angår denne konvensjon, menes med barn et hvert menneske under 18 år, med mindre myndighetsalder nås tidligere ved lovgivning som gjelder barnet.

Artikkel 2

1. De stater som er parter til denne konvensjon, skal respektere og garantere de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon, uten forskjellsbehandling av noe slag og uten hensyn til barnets, dets foreldres eller verges rase, farge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning, nasjonale, etniske eller sosiale opprinnelse, eiendom, funksjonshemming, fødsel eller annen status.
2. Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at barnet blir vernet mot enhver form for forskjellsbehandling eller straff på grunnlag av stilling, virksomhet, uttalte meninger eller trosoppfatning hos barnets foreldre, verger eller familiemedlemmer.

Artikkel 3

1. Ved alle handlinger som vedrører barn og som foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal det først og fremst tas hensyn til hva som gavner barnet best.
2. Partene påtar seg å sikre barnet det vern og den omsorg som er nødvendig for hans eller hennes trivsel, idet hensyn tas til rettighetene og forpliktelsene til hans eller hennes foreldre, verger eller andre enkeltpersoner som ifølge loven er ansvarlige for ham eller henne, og skal treffe alle nødvendige lovgivningsmessige og administrative tiltak for dette formål.
3. Partene skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen for eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt av kompetent myndighet, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

Artikkel 4

Partene skal sørge for alle lovgivningsmessige, administrative og øvrige tiltak som er nødvendige for å virkeliggjøre de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon. Når det gjelder økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, skal partene gjøre sitt ytterste for å sørge for disse tiltak innenfor sine tilgjengelige ressurser, om nødvendig innenfor rammen av internasjonalt samarbeid.

Artikkel 5

Partene skal respektere det ansvar og de rettigheter og forpliktelser som foreldre, slektninger eller medlemmer av lokalsamfunnet ifølge stedlig skikk, verger eller andre med juridisk ansvar for barnet har for å gi det veiledning og støtte, tilpasset dets evner og anlegg, for at barnet skal kunne hevde de rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Artikkel 6

1. Partene erkjenner at hvert barn har en ukrenkelig rett til livet.
2. Partene skal så langt det er mulig sørge for at barnet overlever og vokser opp.

Artikkel 7

1. Barnet skal registreres umiddelbart etter fødselen og skal fra fødselen ha retten til et navn, til å erverve en nasjonalitet, og, så langt det er gjørlig, til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem.
2. Partene skal sikre gjennomføringen av disse rettighetene i samsvar med sin nasjonale lovgivning og sine forpliktelser i henhold til relevante internasjonale dokumenter på dette område, særlig når barnet ellers ville blitt statsløst.

Artikkel 8

1. Partene forplikter seg til å respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold slik disse er anerkjent av loven, uten ulovlig innblanding.
2. Dersom et barn ulovlig blir fratatt sin identitet helt eller delvis, skal partene yte nødvendig bistand og vern med henblikk på hurtig gjenoppretting av hans eller hennes identitet.

Artikkel 9

1. Partene skal garantere at et barn ikke blir skilt fra sine foreldre mot deres vilje, unntatt når kompetent myndighet, som er underlagt rettslig overprøving, i samsvar med gjeldende lover og saksbehandlingsregler, beslutter at slik atskillelse er nødvendig av hensyn til barnets beste. Slik beslutning kan bli nødvendig i enkelttilfeller som f.eks. der mishandling eller vanskjøtsel fra foreldrenes side har forekommet eller dersom foreldrene lever atskilt og det må treffes en avgjørelse om hvor barnet skal bo.
2. Når det tas skritt i henhold til punkt 1, skal samtlige berørte parter gis anledning til å delta i forhandlingene og gjøre sine synspunkter kjent.
3. Partene skal respektere den rett et barn som er atskilt fra en eller begge foreldre, har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene på et regelmessig grunnlag, med mindre dette er i strid med barnets beste.
4. Dersom slik atskillelse skyldes handling som er iverksatt av en part, slik som en eller begge foreldres eller barnets pågrepelse, fengsling, eksil, deportasjon eller død (herunder død av en hvilken som helst årsak mens vedkommende er i dette lands varetekt), skal denne part etter anmodning gi foreldrene, barnet, eller, hvor det er formålstjenlig, et annet familiemedlem de nødvendige opplysninger om det (de) fraværende familiemedlem(mers) oppholdssted, med mindre dette er til skade for barnet. Partene skal dessuten garantere at det å etterkomme en slik anmodning, ikke i seg selv vil få skadelige følger for vedkommende berørte person(er).

Artikkel 10

1. I samsvar med partenes forpliktelse ifølge artikkel 9, punkt 1, skal søknader fra et barn eller dets foreldre om å reise inn i eller ut av en parts land når formålet er familiegenes forening, behandles av partene på en positiv, human og rask måte. Partene skal dessuten garantere at det å etterkomme en slik anmodning ikke vil få skadelige følger for ansøkerne og for medlemmene av deres familie.
2. Hvis foreldrene til et barn bor i forskjellige land, skal barnet ha rett til å opprettholde personlige forbindelser og direkte kontakt med begge foreldrene på et regelmessig grunnlag, unntatt i ekstraordinære tilfeller. For dette formål og i samsvar med partenes forpliktelse ifølge artikkel 9, punkt 2, skal partene respektere den rett barnet og dets foreldre har til å forlate ethvert land, herunder sitt eget, og til å reise inn i sitt eget land. Retten til å forlate ethvert land skal bare være underlagt lovbestemte begrensninger som er nødvendige for å verne den nasjonale sikkerhet, den offentlige orden (ordre public), offentlig helse eller moral eller andres rettigheter og friheter og som samsvarer med de øvrige rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Artikkel 11

1. Partene skal treffe tiltak for å bekjempe ulovlig utføring til og ikke-retur av barn fra utlandet.
2. For dette formål skal partene fremme inngåelse av bilaterale eller multilaterale avtaler eller tiltredelse til eksisterende avtaler.

Artikkel 12

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og gi barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.
2. For disse formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller ved en representant eller et egnet myndighetsorgan og på en måte som samsvarer med vedkommende lands saksbehandlingsregler.

Artikkel 13

1. Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte friheten til å søke, motta og utbre informasjon og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, hva enten det skjer muntlig, i skrift eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom noe annet medium etter barnets valg.
2. Utøvelsen av denne rett kan være gjenstand for visse begrensninger, men disse skal bare være slike som er foreskrevet ved lov og er nødvendige:
 - a) av hensyn til andres rettigheter eller omdømme; eller
 - b) til vern av den nasjonale sikkerhet, den offentlige orden (ordre public) eller den offentlige helse eller moral.

Artikkel 14

1. Partene skal respektere barnets rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet.
2. Partene skal respektere foreldrenes, eventuelt vergenes, rett og plikt til å opplyse barnet om hans eller hennes rettigheter på en måte som samsvarer med barnets gradvise utvikling.
3. Frihet til å gi uttrykk for ens religion eller tro kan bare underlegges slike begrensninger som er bestemt i lovgivningen og er nødvendige for å verne om den offentlige sikkerhet, orden, helse eller moral eller andres grunnleggende rettigheter og friheter.

Artikkel 15

1. Partene anerkjenner barnets rett til organisasjonsfrihet og frihet til å delta i fredelige sammenkomster.
2. Det kan ikke gjøres andre begrensninger på utøvelsen av disse rettigheter enn de som pålegges i samsvar med lov og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til vernet av den nasjonale eller offentlige sikkerhet, den offentlige orden (ordre public), vernet av den offentlige helse eller moral eller vernet av andres rettigheter og friheter.

Artikkel 16

1. Intet barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i hans eller hennes privatliv, familie, hjem eller korrespondanse og heller ikke for ulovlige angrep mot hans eller hennes ære eller omdømme.
2. Barnet har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller slike angrep.

Artikkel 17

Partene anerkjenner den viktige oppgave som massemedia utfører og skal sikre at barnet har tilgang til informasjon og stoff fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder, særlig de som tar sikte på å fremme hans eller hennes sosiale, åndelige og moralske velvære og fysiske og mentale helse. For dette formål skal partene:

- a) Oppmuntre massemedia til å spre informasjon og stoff som tilgodeser barnet sosialt og kulturelt og er i samsvar med intensjonene i artikkel 29;
- b) oppmuntre internasjonalt samarbeid om produksjon, utveksling og spredning av slik informasjon og

slikt stoff fra et mangfold av kulturelle, nasjonale og internasjonale kilder:

- c) oppmuntre produksjon og spredning av barnebøker;
- d) oppmuntre massemedia til å ta særlig hensyn til de språklige behov hos barn som tilhører en minoritetsgruppe eller en urbefolkning;
- e) oppmuntre utviklingen av passende retningslinjer til vern av barnet mot informasjon og stoff som er skadelig for hans eller hennes velbefinnende idet bestemmelsene i artiklene 13 og 18 tas i betraktning.

Artikkel 18

1. Partene skal bestrebe seg på å sikre anerkjennelse av prinsippet om at begge foreldre har et felles ansvar for barnets oppdragelse og utvikling. Foreldre, eventuelt verger, har hovedansvaret for barnets oppdragelse og utvikling. Barnets beste skal for dem være hovedsaken.
2. Med det formål å garantere og fremme de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon, skal partene yte passende bistand til foreldre og verger når de utfører sine plikter som barneoppdragere, og de skal sikre utvikling av institusjoner og tjenester og tiltak for omsorg for barn.
3. Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at barn av utearbeidende foreldre får rett til å nyte godt av hjelpemidler og tjenester for omsorg for barn når de er berettiget til dette.

Artikkel 19

1. Partene skal treffe alle nødvendige lovgivningsmessige, administrative, sosiale og undervisningsmessige tiltak for å verne barnet mot alle former for fysisk eller mental vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens det er under omsorg hos en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person som har omsorgen for barnet.
2. Slike vernetiltak bør om nødvendig omfatte effektive fremgangsmåter for iverksettelse av sosiale programmer som yter nødvendig støtte til barnet og til dem som har omsorgen for det, så vel som andre former for forebygging, identifikasjon, rapportering, viderehenvisning, undersøkelse og behandling samt oppfølging av tilfeller av barnemishandling som tidligere beskrevet og, om nødvendig, for rettslig oppfølging.

Artikkel 20

1. Et barn som midlertidig eller permanent er fratatt sitt familiemiljø, eller som i egen interesse ikke kan tillates å bli værende i et slikt miljø, skal ha rett til særskilt vern og bistand fra staten.
2. I samsvar med sin nasjonale lovgivning skal partene sørge for alternative omsorgsformer for et slikt barn.
3. Slike former for omsorg kan f.eks. omfatte plassering i fosterhjem, Kafala etter islamsk lov, adopsjon eller, om nødvendig, plassering i egnet institusjon for omsorg for barn. Når løsninger overveies, skal det tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Artikkel 21

Parter som anerkjenner og/eller tillater adopsjon, skal sikre at barnets beste skal være det viktigste hensyn, og de skal:

- a) Sikre at tillatelse til adopsjon bare blir gitt av kompetent myndighet som i samsvar med gjeldende lover og saksbehandlingsregler og på bakgrunn av all viktig og pålitelig informasjon beslutter at adopsjon bør tillates på bakgrunn av barnets situasjon i forhold til foreldre, slektninger og verger og at de berørte personer, hvis det blir krevd, har gitt sitt velfunderte samtykke til adopsjonen på grunnlag av slik rådgivning som måtte være nødvendig;
- b) anerkjenne at adopsjon fra et land til et annet bør betraktes som et alternativ til omsorg for barn, dersom barnet ikke kan plasseres hos en foster- eller adoptivfamilie eller ikke på noen egnet måte kan dras omsorg for i barnets opprinnelsesland;
- c) sikre at barn som adopteres utenlands, nyter godt av de samme vernetiltak og den samme standard som gjelder for adopsjon innen et land;
- d) treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at adopsjon mellom land ikke resulterer i urettmessig økonomisk fortjeneste for dem som er involvert i den;

e) fremme formålet med denne artikkel når det er hensiktsmessig, ved å inngå bilaterale eller multilaterale ordninger eller avtaler, og innenfor denne ramme bestrebe seg på å sikre at plassering av barnet i et annet land blir iverksatt av kompetente myndigheter eller organer.

Artikkel 22

1. Partene skal treffe egnede tiltak for å sikre at et barn som søker flyktningestatus eller som anses som flyktning i samsvar med gjeldende internasjonale eller nasjonale lover og saksbehandlingsregler, enten det ledsages eller ikke av sine foreldre eller av noen annen person, skal få nødvendig vern og humanitær hjelp i samsvar med gjeldende rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon og i andre internasjonale menneskerettighets- eller humanitære dokumenter som nevnte land er parter til.

2. På den måte de finner hensiktsmessig, skal partene sørge for samarbeid om alle bestrebelser som De Forente Nasjoner og andre kompetente mellomstatlige eller private organisasjoner som samarbeider med De Forente Nasjoner, gjør for å verne og hjelpe et slikt barn og for å oppspore ethvert flyktningebarns foreldre eller andre familiemedlemmer for å skaffe seg de informasjonen som er nødvendige for gjenforening med hans eller hennes familie. I tilfeller hvor det ikke er mulig å finne andre familiemedlemmer, skal barnet gis det samme vern som ethvert annet barn som av noen grunn permanent eller midlertidig er berøvet sitt familiemiljø, som fastsatt i denne konvensjon.

Artikkel 23

1. Partene erkjenner at et barn som er psykisk eller fysisk funksjonshemmet, skal ha et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvtilit og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet.

2. Partene erkjenner at barn med funksjonshemninger har rett til særskilt omsorg og skal, innenfor rammen av de tilgjengelige ressurser, oppmuntre og sikre det berettigede barn og de omsorgsansvarlige tilgang til de hjelpetiltak som det blir søkt om og som er hensiktsmessige på bakgrunn av barnets tilstand og foreldrenes eller andre omsorgspersoners forhold.

3. I anerkjennelse av de særskilte behov hos barn med funksjonshemninger skal hjelp som ytes i samsvar med punkt 2 gis gratis når dette er mulig, idet foreldrenes eller andre omsorgspersoners økonomi tas i betraktning, og hjelpen skal innrettes slik at funksjonshemmede barn har effektiv adgang til og mottar undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter på en måte som bidrar til at barnet oppnår den best mulige sosiale integrering og individuelle utvikling, også på det kulturelle og åndelige område.

4. I det internasjonale samarbeids ånd skal partene fremme utvekslingen av egnet informasjon om forebyggende helsearbeid og om medisinsk, psykologisk og fysisk behandling av funksjonshemmede barn, herunder utbredelse av og tilgang til undervisningsmetoder for rehabilitering og faglige tjenester, med sikte på å gjøre partene i stand til å forbedre sine muligheter og kunnskaper og å øke sine erfaringer på disse områder. Når det gjelder dette punkt, skal det tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Artikkel 24

1. Partene erkjenner barnets rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og av tilbudene om behandling av sykdom og rehabilitering. Partene skal bestrebe seg på å sikre at et barn ikke blir berøvet sin rett til adgang til slike helseomsorgstjenester.

2. Partene skal bestrebe seg på full gjennomføring av denne rettighet og skal i særdeleshet treffe hensiktsmessige tiltak for å:

- Redusere spedbarns- og barnedødelighet;
- sikre at det ytes nødvendig legehjelp og helseomsorg til alle barn, med vekt på utviklingen av primærhelsetjenesten;
- bekjempe sykdom og feilernæring, også innenfor rammen av primærhelsetjenesten, ved bl.a. å anvende allerede tilgjengelig teknologi og gjennom å stille tilstrekkelig nærende matvarer og rent drikkevann til rådighet, idet farene og risikoen ved miljøforurensning tas i betraktning;
- sørge for egnet helseomsorg for mødre før og etter fødselen;
- sikre at alle samfunnsjikt, i særdeleshet foreldre og barn, er velorienterte om, har tilgang til undervisning om og blir hjulpet i bruken av grunnleggende kunnskaper om barnets helse og ernæring, fordelene ved amming, helselære, miljøhygiene og forebygging av ulykker;
- utvikle forebyggende helseomsorg, foreldreveiledning, og undervisning og tjenester innen

familieplanlegging.

3. Partene skal treffe alle effektive og egnede tiltak med henblikk på å avskaffe tradisjonsbestemt praksis som er skadelig for barns helse.

4. Partene påtar seg å fremme og oppmuntre internasjonalt samarbeid med henblikk på gradvis full virkeliggjøring av de rettigheter som anerkjennes i denne artikkel. Når det gjelder dette punkt, skal det tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Artikkel 25

Partene erkjenner at et barn som er blitt plassert av kompetent myndighet for omsorg, vern eller behandling av hans eller hennes fysiske eller mentale helse, har rett til regelmessig vurdering av den behandling som ytes barnet og av alle andre omstendigheter som har betydning for hans eller hennes plassering.

Artikkel 26

1. Partene skal anerkjenne ethvert barns rett til sosiale trygdeytelser, og skal treffe de nødvendige tiltak for at barnet oppnår fulle rettigheter i samsvar med landets lovgivning.

2. Når det er hensiktsmessig, bør ytelsene gis under hensyntagen til ressursene og forholdene til barnet og de personer som har ansvaret for barnets underhold, så vel som til andre betraktninger som har betydning for søknad om ytelse inngitt av eller på vegne av barnet.

Artikkel 27

1. Partene anerkjenner ethvert barns rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, mentale, åndelige, moralske og sosiale utvikling.

2. En eller begge foreldre, eller andre som er ansvarlige for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre, innen sine evner og økonomiske muligheter, de livsbetingelser som er nødvendige for barnets utvikling.

3. I samsvar med de nasjonale forhold og innenfor sine økonomiske muligheter, skal partene treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet, til å virkeliggjøre denne rettighet, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til ernæring, bekledning og husly.

4. Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre betaling av underhold for barnet fra foreldrene eller andre personer som har økonomisk ansvar for barnet, enten de bor i landet eller i utlandet. Særlig når personen som har økonomisk ansvar for barnet bor i et annet land enn barnet, skal partene fremme tiltredelsen til internasjonale avtaler eller inngåelsen av slike avtaler så vel som inngåelse av andre hensiktsmessige ordninger.

Artikkel 28

1. Partene anerkjenner barnets rett til utdanning, og med sikte på å oppnå denne rett gradvis og på grunnlag av like muligheter skal de i særdeleshet:

a) Gjøre grunnutdanningen obligatorisk og gratis tilgjengelig for alle;

b) oppmuntre utviklingen av forskjellige former for videregående utdanning, herunder allmenn- og faglig utdanning, gjøre dem tilgjengelige og oppnåelige for ethvert barn, og treffe passende tiltak som f.eks. innføring av gratis undervisning og tilbud om økonomisk støtte ved behov;

c) ved alle egnede tiltak gjøre høyere utdanning på grunnlag av evner oppnåelig for alle;

d) gjøre informasjon og veiledning om undervisning og fagutdanning tilgjengelig og oppnåelig for alle barn;

e) treffe tiltak for å oppmuntre til regelmessig skolegang og for å redusere antallet av dem som ikke fullfører skolegangen;

2. Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for at skolens disiplin blir utøvet på en måte som er forenlig med barnets menneskerverd og i samsvar med denne konvensjon.

3. Partene skal fremme og oppmuntre internasjonalt samarbeid om forhold som angår utdanning, særlig med henblikk på å avskaffe uvitenhet og analfabetisme over hele verden og å lette tilgangen til vitenskapelig og teknologisk kunnskap og moderne undervisningsmetoder. På dette område skal det tas særskilt hensyn til utviklingslandenes behov.

Artikkel 29

1. Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på:

- a) Å utvikle barnets personlighet, talenter og mentale og fysiske evner så langt det er mulig;
- b) å utvikle respekt for menneskerettighetene og grunnleggende friheter og for de prinsipper De Forente Nasjoners pakt verner om;
- c) å utvikle respekt for dets foreldre, dets egen kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det land barnet bor, landet hvor han eller hun måtte komme fra og for kulturer som er forskjellige fra hans eller hennes egen;
- d) å forberede barnet til et ansvarlig liv i et fritt samfunn i en ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling mellom kjønnene og vennskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personer som tilhører urbefolkningen;
- e) å fremme respekten for naturmiljøet.

2. Ingen del av denne artikkel eller artikkel 28 skal oppfattes slik at det gripes inn i personers og organisasjoners frihet til å opprette og lede utdanningsinstitusjoner, men dette må alltid skje i pakt med de prinsipper som er satt frem i punkt 1 i denne artikkel, og kravene til undervisning som blir gitt i slike institusjoner skal samsvare med de minimumskrav som landet måtte fastsette.

Artikkel 30

I land hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å nyte godt av sin kultur, å bekjenne seg til og utøve sin religion eller til å bruke sitt eget språk.

Artikkel 31

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen på passende og like muligheter for kulturell, kunstnerisk, rekreasjons- og fritidsaktivitet.

Artikkel 32

1. Partene anerkjenner barnets rett til vern mot økonomisk utbytting og mot å utføre ethvert lønnet arbeid som kan være farlig eller til hinder for barnets utdanning, eller skadelig for barnets helse eller fysiske, mentale, åndelige, moralske eller sosiale utvikling.

2. Partene skal treffe lovgivningsmessige, administrative, sosiale og undervisningsmessige tiltak for å sikre gjennomføringen av denne artikkel. For dette formål og under iakttagelse av gjeldende bestemmelser i andre internasjonale avtaler skal partene særlig:

- a) Fastsette en minimumsalder eller minimumsaldere for adgang til arbeid;
- b) sørge for den nødvendige regulering av arbeidstid og arbeidsforhold, og
- c) fastsette passende straffer eller andre sanksjoner for å sikre effektiv håndheving av denne artikkel.

Artikkel 33

Partene skal treffe alle nødvendige tiltak, herunder lovgivningsmessige, administrative, sosiale og undervisningsmessige tiltak, for å verne barnet mot ulovlig bruk av narkotiske eller psykotrope stoffer, slik disse er definert i gjeldende internasjonale traktater, og for å hindre at barn blir brukt i ulovlig produksjon og omsetning av slike stoffer.

Artikkel 34

Partene påtar seg å verne barnet mot alle former for seksuell utnyttning og seksuelt misbruk. For dette formål skal partene i særdeleshet treffe alle nødvendige nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak for å hindre:

- a) At noen tilskynder eller tvinger et barn til å delta i noen form for ulovlig seksuell virksomhet;

- b) at noen utnytter barn ved å bruke dem til prostitusjon eller annen ulovlig seksuell praksis;
- c) at noen utnytter barn ved å bruke dem i pornografiske forestillinger eller i pornografisk materiale.

Artikkel 35

Partene skal treffe alle nødvendige nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak for å hindre bortføring og salg av eller handel med barn for et hvilket som helst formål og på en hvilken som helst måte.

Artikkel 36

Partene skal verne barnet mot alle andre former for utnytting som kan være skadelig for noen del av barnets velferd.

Artikkel 37

Partene skal garantere at:

- a) Intet barn blir underkastet tortur eller annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Verken dødsstraff eller livstidsstraff uten mulighet til løslatelse skal idømmes for lovovertrædelser begått av personer under 18 år;
- b) intet barn ulovlig eller vilkårlig blir fratatt sin frihet. Pågrepelse, internering eller fengsling av et barn skal skje på lovlig måte og skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom;
- c) ethvert barn som er berøvet friheten, blir behandlet med menneskelighet og med respekt for menneskets ukrenkelige verdighet og på en måte som tilgodeser barnets aldersmessige behov. Spesielt skal ethvert barn som er fratatt sin frihet, holdes atskilt fra voksne, med mindre det motsatte anses å være det beste for barnet, og det skal ha rett til å opprettholde forbindelsen med sin familie ved korrespondanse og besøk unntatt ved ekstraordinære omstendigheter;
- d) ethvert barn som er berøvet sin frihet, skal ha rett til omgående juridisk og annen aktuell bistand og likeledes rett til å prøve lovligheten av frihetsberøvelsen for en domstol eller annen kompetent, uavhengig og upartisk myndighet og til å få en rask avgjørelse på enhver slik begjæring.

Artikkel 38

1. Partene påtar seg å respektere og sikre respekten for de bestemmelser i internasjonal menneskerettighetslovgivning som gjelder for dem i væpnede konflikter og som berører barnet.
2. Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å sikre at personer under 15 år ikke deltar direkte i fiendtligheter.
3. Partene skal avstå fra å rekruttere til sine væpnede styrker personer som ikke har fylt 15 år. Ved rekruttering blant de personer som er fylt 15, men ikke 18 år, skal partene bestrebe seg på å først velge ut de som er eldst.
4. I samsvar med sine forpliktelser i henhold til internasjonal menneskerettighetslovgivning om å beskytte sivilbefolkningen under væpnede konflikter, skal partene treffe alle gjennomførbare tiltak for å verne og dra omsorg for barn som berøres av en væpnet konflikt.

Artikkel 39

Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å fremme fysisk og psykisk rehabilitering og samfunnsmessig tilbakeføring av et barn som er offer for: Enhver form for vanskjøtsel, utnytting eller misbruk; tortur eller enhver annen form for grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff; eller væpnede konflikter. Slik rehabilitering og tilbakeføring skal finne sted i et miljø som fremmer barnets helse, selvrespekt og verdighet.

Artikkel 40

1. Partene anerkjenner at ethvert barn som blir beskyldt for, anklaget for eller kjent skyldig i å ha overtrådt straffelovgivningen, har rett til å bli behandlet på en måte som styrker barnets selvrespekt og egenverd, som utvikler barnets respekt for menneskerettighetene og andres grunnleggende rettigheter og som tar hensyn til barnets alder og ønskeligheten av å fremme barnets reintegrering, slik at det finner en konstruktiv plass i samfunnet.

2. For dette formål og under hensyntagen til gjeldende bestemmelser i internasjonale avtaler, skal partene, i særdeleshet, sikre at:

a) intet barn blir beskyldt for, anklaget for eller kjent skyldig i å ha overtrådt straffelovgivningen ved handlinger eller unnlater som ikke var forbudt ifølge nasjonal eller internasjonal lovgivning på det tidspunkt de ble begått;

b) ethvert barn som blir beskyldt for eller anklaget for å ha overtrådt straffelovgivningen, i det minste har følgende garantier:

(i) Å bli ansett som uskyldig til skyld er bevist i henhold til lov;

(ii) å bli underrettet omgående og direkte om anklagene mot ham eller henne, eventuelt gjennom hans eller hennes foreldre eller verger, og til å få juridisk eller annen egnet bistand under forberedelsen og utførelsen av hans eller hennes forsvar;

(iii) å få forholdet avgjort uten forsinkelse av en kompetent, uavhengig og upartisk myndighet eller domstol i en rettførdig sak og i henhold til loven, med juridisk eller annen egnet bistand, og med hans eller hennes foreldre eller verger til stede med mindre dette ikke anses å være til beste for barnet, idet barnets alder eller situasjon særlig tas i betraktning;

(iv) ikke å bli tvunget til å avgi forklaring eller til å innrømme skyld; til å avhøre eller få avhørt motpartens vitner og til å få ført og avhørt sine egne vitner under like vilkår;

(v) hvis overtredelse av straffelovgivningen anses å ha funnet sted, å få denne avgjørelse og eventuelle sanksjoner ilagt som følge herav, overprøvet av en høyere kompetent, uavhengig og upartisk myndighet eller rettsinstans i henhold til loven;

(vi) å få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke forstår eller snakker det språk som blir brukt;

(vii) å få sitt privatliv fullt ut respektert under hele saksbehandlingen.

3. Partene skal søke å fremme innføringen av lover, saksbehandlingsregler, myndigheter og institusjoner som er særlig anvendelige når barn beskyldes for, anklages for eller kjennes skyldig i å ha overtrådt straffelovgivningen, og i særdeleshet:

a) Fastsette en lavalder under hvilken barnet anses for ikke å ha evne til å overtre straffelovgivningen;

b) når det er hensiktsmessig og ønskelig, innføre tiltak for å ta seg av slike barn uten å ty til domstolsbehandling, forutsatt at menneskerettighetene og de juridiske garantier fullt ut blir respektert.

4. Forskjellige ordninger, slik som pålegg om omsorg, veiledning og overvåking; rådgivning, tilsyn, fosterhjem; undervisnings- og faglige opplæringsprogrammer og andre alternativer til institusjonell behandling, skal være tilgjengelige for å sikre at barn blir behandlet på en måte som tar hensyn til deres velferd og som står i rimelig forhold til omstendighetene og til lovovertrедelsen.

Artikkel 41

Intet i denne konvensjon skal berøre noen bestemmelse som i større grad bidrar til virkeliggjøring av barnets rettigheter og som måtte finnes i:

a) en parts nasjonale lovgivning; eller

b) internasjonal lovgivning som gjelder for vedkommende part.

Del II

Artikkel 42

Gjennom egnede og aktive tiltak påtar partene seg å gjøre konvensjonens prinsipper og bestemmelser alminnelig kjent både for voksne og barn.

Artikkel 43

1. For å undersøke de fremskritt partene har gjort i retning av å virkeliggjøre de forpliktelser de har påtatt seg i denne konvensjon, skal det opprettes en Komité for barnets rettigheter som skal utføre de oppgaver som heretter bestemmes.

2. Komitéen skal bestå av ti eksperter med høyt moralsk omdømme og med anerkjent kompetanse på det området som dekkes av konvensjonen. Komitéens deltakere skal velges av partene blant deres statsborgere, og de skal gjøre tjeneste på sine spesialområder idet hensyn tas til en rettførdig og rimelig geografisk fordeling så vel som til de fremherskende rettssystemer.

3. Komitéens medlemmer skal velges ved hemmelig avstemning fra en liste over personer som partene har nominert. Hver part kan nominere en person blant sine statsborgere.
4. Det innledende valg til komitéen skal avholdes ikke senere enn seks måneder etter datoen for denne konvensjons ikrafttreden og deretter hvert annet år. Minst fire måneder før dagen for det enkelte valg skal De Forente Nasjoners generalsekretær sende et brev til partene og oppfordre dem til å sende inn sine nominasjoner innen to måneder. Generalsekretæren skal deretter utarbeide en oversikt i alfabetisk rekkefølge over alle personer som er nominert på denne måten, med angivelse av de parter som har nominert dem, og skal oversende den til de land som er parter til denne konvensjon.
5. Partene skal avholde valgene på møter i De Forente Nasjoners hovedkvarter, sammenkalt av generalsekretæren. På disse møter, hvor to tredjedeler av partene skal utgjøre en beslutningsdyktig gruppe, skal personene som velges til komitéen være de som oppnår det høyeste antall stemmer og et absolutt flertall av stemmene fra de partier som er til stede og avgir stemme.
6. Komitéens medlemmer skal velges for et tidsrom på fire år. De skal kunne gjenvelges hvis de blir nominert på nytt. Etter to år utløper perioden for fem av de medlemmene som ble valgt ved det første valg; umiddelbart etter det første valget skal navnene på disse fem medlemmer utvelges av møtelederen ved loddtrekning.
7. Hvis et medlem av komitéen dør eller trekker seg eller erklærer at han eller hun av noen grunn ikke lenger kan utføre sine plikter som medlem av komitéen, skal den part som nominerte medlemmet utnevne en annen ekspert blant sine statsborgere til å gjøre tjeneste for den gjenværende del av tidsrommet, under forutsetning av komitéens godkjenning.
8. Komitéen fastsetter sine egne saksbehandlingsregler.
9. Komitéen velger sine tjenestemenn for et tidsrom på to år.
10. Komitéens møter skal normalt holdes i De Forente Nasjoners hovedkvarter, eventuelt på et annet egnet sted som komitéen bestemmer. Komitéen møtes normalt en gang i året. Komitémøtenes lengde bestemmes, og endres om nødvendig, av et møte av partene til denne konvensjon, under forutsetning av Hovedforsamlingens godkjenning.
11. De Forente Nasjoners generalsekretær skal sørge for det personale og de hjelpemidler som er nødvendig for en effektiv utføring av komitéens funksjoner ifølge denne konvensjon.
12. Med godkjenning fra Hovedforsamlingen skal medlemmene av komitéen etter denne konvensjon, motta godtgjørelse fra De Forente Nasjoners midler, under slike vilkår og betingelser som er fastsatt av forsamlingen.

Artikkel 44

1. Gjennom De Forente Nasjoners generalsekretær påtar partene seg å sende komitéen rapport over de tiltak de har vedtatt og som får virkning for de rettigheter som er anerkjent i konvensjonen, og om den fremgang som er gjort når det gjelder å nyte godt av disse rettigheter
 - a) innen to år etter at konvensjonen trådte i kraft for angjeldende part, og
 - b) deretter hvert femte år.
2. Oversikter som blir avgitt i henhold til denne artikkel, skal angi eventuelle forhold og vanskeligheter som innvirker på oppfyllelsen av forpliktelsene ifølge denne konvensjon. Oversiktene skal også inneholde tilstrekkelig informasjon til å gi komitéen en omfattende oversikt over konvensjonens gjennomføring i angjeldende land.
3. En part som har innsendt en omfattende førstegangsoversikt, behøver ikke i sine følgende oversikter som innsendes i henhold til punkt 1 (b), gjenta den grunnleggende informasjon som tidligere er gitt.
4. Komitéen kan be parter om ytterligere informasjon som har betydning for gjennomføringen av konvensjonen.
5. Komitéen skal hvert annet år gjennom Det økonomiske og sosiale råd sende De Forente Nasjoners hovedforsamling oversikter over sin virksomhet.
6. Partene skal gjøre sine oversikter lett tilgjengelige i sine egne land.

Artikkel 45

For å fremme en effektiv gjennomføring av konvensjonen og for å oppmuntre til internasjonalt samarbeid på det området konvensjonen dekker:

- a) Skal særorganisasjonene, UNICEF og andre av De Forente Nasjoners organer ha rett til å være representert under drøftelsen av gjennomføringen av de bestemmelser i konvensjonen som faller innenfor deres mandatområde. Komitéen kan innby særorganisasjonene, UNICEF og andre kvalifiserte organer som den måtte anse egnet, til å gi ekspertråd om gjennomføringen av

konvensjonen på felter som ligger innenfor deres respektive mandatområder. Komitéen kan innby særorganisasjonene, UNICEF og andre av De Forente Nasjoners organer til å sende inn rapporter om gjennomføringen av konvensjonen på felter som ligger innenfor området for deres virksomhet;

b) skal komitéen, på den måten den finner hensiktsmessig, oversende til særorganisasjonene, UNICEF og andre kompetente organer eventuelle rapporter fra parter som inneholder forespørsler eller antydninger om behov for rådgivning eller bistand, sammen med komitéens eventuelle observasjoner og forslag til disse forespørsler eller antydninger;

c) kan komiteen anbefale Hovedforsamlingen å anmode generalsekretæren om å foreta undersøkelser på dennes vegne av særskilte spørsmål som gjelder barns rettigheter;

d) kan komitéen komme med forslag og generelle anbefalinger på bakgrunn av opplysninger som er mottatt i henhold til artiklene 44 og 45 i denne konvensjon. Slike forslag og generelle anbefalinger skal sendes videre til alle berørte parter og innberettes til Hovedforsamlingen sammen med partenes eventuelle kommentarer.

Del III

Artikkel 46

Denne konvensjon skal være åpen for undertegning av alle stater.

Artikkel 47

Denne konvensjon skal ratifiseres. Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos De Forente Nasjoners generalsekretær.

Artikkel 48

Denne konvensjon skal forbli åpen for tiltredelse for alle stater. Tiltredelsesdokumentene skal deponeres hos De Forente Nasjoners generalsekretær.

Artikkel 49

1. Denne konvensjon skal tre i kraft den trettiende dag som følger etter den dag det tjuende ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert hos De Forente Nasjoners generalsekretær.
2. For hver stat som ratifiserer eller tiltrer konvensjonen etter at det tjuende ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert, skal konvensjonen tre i kraft den trettiende dag etter at denne stat har deponert sitt ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument.

Artikkel 50

1. Enhver part kan foreslå en endring og sende forslaget til De Forente Nasjoners generalsekretær. Generalsekretæren skal deretter meddele endringsforslaget til partene med anmodning om at de tilkjennegir om de ønsker en konferanse mellom partene for å drøfte og å stemme over forslagene. Hvis minst en tredjedel av partene innen fire måneder fra datoen for meddelelsen ønsker en slik konferanse, skal generalsekretæren kalle sammen konferansen i De Forente Nasjoners regi. Enhver endring som vedtas av et flertall av de tilstedeværende og stemmegivende parter, skal oversendes De Forente Nasjoners hovedforsamling til godkjenning.
2. En endring som er vedtatt i samsvar med punkt (1) i denne artikkel, skal tre i kraft når den er godkjent av De Forente Nasjoners hovedforsamling og vedtatt av partene med to tredjedels flertall.
3. Når en endring trer i kraft, er den bindende for de parter som har godtatt den, mens de øvrige parter fremdeles er bundet av bestemmelsene i denne konvensjon og eventuelle tidligere endringer som de har godtatt.

Artikkel 51

1. De Forente Nasjoners generalsekretær skal ta imot og videresende til alle stater de forbehold som stater har tatt på tidspunktet for ratifikasjon eller tiltredelse.
2. Et forbehold skal ikke tillates hvis det er uforenlig med konvensjonens formål og hensikt.
3. Forbehold kan når som helst trekkes tilbake ved underretning om dette til De Forente Nasjoners generalsekretær, som deretter skal underrette alle stater. Slik underretning får virkning fra den dag generalsekretæren mottar den.

Artikkel 52

En part kan si opp denne konvensjon ved skriftlig varsel til De Forente Nasjoners generalsekretær. Oppsigelsen får virkning ett år etter den dag generalsekretæren mottar varselet.

Artikkel 53

De Forente Nasjoners generalsekretær er utpekt som depositar for denne konvensjon.

Artikkel 54

Konvensjonens original, hvorav de arabiske, kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske tekster har samme gyldighet, skal deponeres hos De Forente Nasjoners generalsekretær. Til bekreftelse herav har de undertegnede, som er behørig befullmektiget av sine respektive regjeringer, undertegnet denne konvensjon.

Utferdiget i New York, den 26. januar 1990.

(Kilde: www.fn-sambandet.no)